

- стан здоров'я та загального розвитку неповнолітнього;
- характеристику особи неповнолітнього;
- умови життя та виховання неповнолітнього;
- обставини що негативно впливали на неповнолітнього;
- наявність дорослих підмовників та інших осіб, які втягнули неповнолітнього в злочинну діяльність.

Розглядаючи характерні особливості провадження у справах неповнолітніх, можна зробити висновок, що поряд із загальними положеннями, що належать до питань провадження в справах щодо осіб, які вчинили злочин, кримінальний закон передбачає певні особливості проведення досудового розслідування та судового розгляду справ про злочини, які вчиняються неповнолітніми. Дані особливості виокремлено в окремий розділ, які стосуються предмета доказування у діяннях, що вчиняються даними особами, затримання і взяття під варту, пред'явлення обвинувачення і допит неповнолітнього обвинуваченого, особливості судового розгляду та ін.

Доцільно було б створити в системі судоустрою України окрему ланку судів, які б розглядали справи про злочини, вчинені неповнолітніми. Та забезпечити їх судьями не тільки з юридичною, але й з педагогічною освітою. Це в свою чергу, надасть можливість кваліфікованіше розглядати справи даної категорії.

*Неділько В. Г.,
доцент кафедри нагляду за дотриманням
законів органами, які проводять
оперативно-розшукову діяльність,
дідання та досудове слідство,
Національна академія прокуратури України,
заслужений юрист України*

ПОВНОВАЖЕННЯ ПРОКУРОРА ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Новий КПК України (далі - КПК) покликаний удосконалити правове регулювання у сфері кримінально-процесуальної діяльності, привнести європейські цінності та принципи, перетворити неухильне дотримання прав людини у ключову ідею всього кримінального процесу, а також забезпечити реальну, а не задекларовану рівність процесуальних можливостей сторін кримінального провадження та утвердити змагальність процесу.

Безумовно, законодавець не міг не відтворити у КПК масиву тих процесуальних норм раніше чинного законодавства, які не втратили суспільного регуляторного значення, часом вдаючись при цьому до зміни їх редакції. Проте очікуване підвищення рівня кримінального судочинства визначатиметься новими нормами й інститутами, змінами у законодавчому регулюванні кримінальних процесуальних відносин.

За наведеним визначенням у п. 19 ч. 1 ст. 3 КПК прокурор є стороною кримінального провадження з боку обвинувачення.

Відповідно до п. 15 ч. 1 ст. 3 КПК та ст. 56 Закону України «Про прокуратуру» під поняття «прокурор» підпадають Генеральний прокурор України, перший заступник, заступники Генерального прокурора України, їх старші помічники, помічники, прокурори Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, прокурори міст і районів, районів у містах, міжрайонні та спеціалізовані прокурори, їх перші заступники, заступники прокурорів, начальники головних управлінь, управлінь, відділів прокуратур, їх перші заступники, заступники, старші прокурори та прокурори прокуратур усіх рівнів, які діють у межах повноважень, визначених КПК.

Слід зазначити, що прокурор - це єдиний учасник усіх стадій кримінального провадження. Здійснюючи свої повноваження відповідно до вимог КПК, прокурор є самостійним у своїй процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень, забороняється. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, службові та інші фізичні особи зобов'язані виконувати законні вимоги та процесуальні рішення прокурора. Про це законодавець наголошує у ч. 1 ст. 36 КПК перед тим, як у наступній частині зазначеної статті визначити повноваження прокурора, який здійснюватиме нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням.

Уперше у кримінальному процесуальному законодавстві вказується про процесуальне керівництво прокурором досудовим розслідуванням. Сутність цього поняття не розкривається.

Виходячи із аналізу повноважень прокурора під час проведення досудового розслідування, слід погодитись із твердженням тих фахівців, які зазначають, що процесуальне керівництво прокурора - це: *організація процесу досудового розслідування, визначення напрямків розслідування, координація процесуальних дій, прийняття або погодження ключових процесуальних рішень прокурором, сприяння створенню умов для нормального функціонування слідчих, забезпечення прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, додержання під час проведення досудового розслідування вимог законів України.* Такі моделі проведення досудового розслідування властиві ряду європейських країн, і вони успішно діють.

Згідно п. 5 ч. 1 ст. 3 КПК досудове розслідування визначається як стадія кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності. Його формами є дізнання, коли здійснюється розслідування кримінальних проступків, та досудове слідство – розслідування злочинів.

Під час досудового розслідування прокурор має право:

- починати досудове розслідування за наявності підстав;
- мати повний доступ до матеріалів, документів та інших відомостей, що стосуються досудового розслідування;
- доручати органу досудового розслідування проведення досудового розслідування;
- доручати слідчому, органу досудового розслідування проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій або давати вказівки щодо їх проведення чи брати участь у них, а в необхідних випадках - особисто проводити слідчі (розшукові) та процесуальні дії в порядку, визначеному КПК;
- доручати проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій відповідним оперативним підрозділам;
- призначати ревізії та перевірки у порядку, визначеному законом;
- скасовувати незаконні та необґрунтовані постанови слідчих;
- ініціювати перед керівником органу досудового розслідування питання про відсторонення слідчого від проведення досудового розслідування та призначення іншого слідчого за наявності підстав, передбачених КПК, для його відводу, або у випадку неефективного досудового розслідування;
- приймати процесуальні рішення у випадках, передбачених КПК, у тому числі щодо закриття кримінального провадження та продовження строків досудового розслідування;
- погоджувати або відмовляти у погодженні клопотань слідчого до слідчого судді про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій у випадках, передбачених КПК, чи самостійно подавати слідчому судді такі клопотання;
- повідомляти особі про підозру;
- пред'являти цивільний позов в інтересах держави та громадян, у випадках, передбачених законом;
- затверджувати чи відмовляти у затвердженні обвинувального акта, клопотань про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, вносити зміни до складеного слідчим обвинувального акта чи зазначених клопотань, самостійно складати обвинувальний акт чи зазначені клопотання.

Прокурор уповноважений:

- звертатися до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності;
- підтримувати державне обвинувачення в суді, відмовлятися від підтримання державного обвинувачення, змінювати його або висувати додаткове обвинувачення у порядку, встановленому КПК;
- погоджувати запити (клопотання) органу досудового розслідування про міжнародну правову допомогу, самостійно звертатися з ними, а також доручати органу досудового розслідування виконання запиту (клопотання)

компетентного органу іноземної держави, здійснювати інші повноваження в рамках міжнародного співробітництва;

- оскаржувати судові рішення в порядку, визначеному КПК.

Разом з тим, не можна не звернути увагу на те, що підтримання державного обвинувачення в суді, відмова від підтримання державного обвинувачення, його зміна або висунення додаткового обвинувачення - це повноваження прокурора під час проведення досудового розслідування (п. 15 ч. 2 ст. 36 КПК). На нашу думку, положення ч. 2 ст. 36 КПК потребують відповідного корегування.

Наділяючи прокурора переліченими повноваженнями, законодавець зазначає, що прокурор під час досудового розслідування може здійснювати і інші повноваження (п. 21 ч. 2 ст. 36 КПК). Такі повноваження містяться у нормах інших статей КПК.

Наприклад, у главі 24 КПК, зазначаючи форми закінчення досудового розслідування, законодавець наділяє прокурора повноваженнями, які він реалізує саме при закінченні досудового розслідування.

У наступних ч.ч. 4-6 ст. 36, ст. 37 КПК викладаються повноваження прокурора як керівника органу прокуратури, яким є: Генеральний прокурор України, прокурор Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя, міжрайонний прокурор, прокурор міста, району, прирівняні до них прокурори, та їх заступники, які діють у межах своїх повноважень (п. 9 ч. 1 ст. 3 КПК).

Сподіваємося, що всі повноваження, якими наділений прокурор відповідно до положень нового КПК, сприятимуть подальшому поглибленню процесів демократії, посиленню захисту прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб, інтересів держави.

*Покас І. В.,
курсант 4 курсу факультету
кримінальної міліції,
Луганський державний
університет імені Е. О. Дідоренка*

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ В УКРАЇНОМОВНИХ ПРАВОВИХ ТЕКСТАХ

Оскільки регулятивом усіх сфер суспільного життя є право, юридична (або правнича) мова, що їх обслуговує, набуває великого значення. Через це виникає потреба впорядкування та внормування, а іноді навіть переструктуризації національної юридичної терміносистеми. На потребу нагального впорядкування україномовного понятійного апарату юриспруденції та подальшого дослідження питань юридичної термінології свого часу звернули увагу такі українські мовознавці та юристи, як Н. Артикуца, С. Головатий, І. Гумовська, Г. Їжакевич, Ю. Зайцев, О. Копиленко, С. Кравченко,